

СПРЕЧАВАЊЕ НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

Др Мирослав Север

Суштина спорта је фер плеј. Фер плеј означава сву лепоту спорта у две речи.

Међутим, спорт је данас често пропраћен негативним појавама које му умањују значај и вредност. На помен допинга, насиља и недоличног понашања, расизма, шовинизма и осталих облика негативних појава у спорту, питање заштите свих учесника спортских приредби постаје круцијално.

Озбиљност и комплексност девијантног понашања појединаца и група захтева сарадњу и напоре на уједначавању прописа у борби против негативних појава у спорту.

Држава кроз законе, а спортске организације кроз своје опште акте, стварају правне норме којима се прописују различите мере у циљу заштите интегритета спорта, како би сви учесници спортских приредби могли да учествују и уживају у спорту.

Свака негативна појава у спорту је опасна, спортски и друштвено неприхватљива, али насиље и недолично понашање на спортским приредбама, због своје комплексности и садржине, свакако да изискује посебну пажњу и осврт.

Заштита се из тог разлога манифестује у два правца:

-кроз препознавање и кажњавање лица која се на спортским приредбама насилнички и недолично понашају

-кроз кажњавање организатора спортских приредби због непредузимања свих потребних прописаних мера ради спречавања насилничког и недоличног понашања у спорту.

Спортска приредба

Законска дефиниција спортске приредбе гласи: “Спортска приредба је одређени, плански припремљен и спроведен, временски ограничен спортски догађај, за који постоји јавни интерес и на којем учествује више спортиста”.

Спортске приредбе можемо поделити на спортске манифестације и спортска такмичења

- Спортске манифестације су фестивали, сусрети, смотре, игре и сл.
- Спортско такмичење је спортска приредба која се одвија према унапред утврђеним и познатим спортским правилима, која могу бити опште важећа за конкретну грану спорта или само за конкретну спортску приредбу и чији је циљ, којем сваки учесник тежи, или победа противника или постизање извесног унапред одређеног спортског резултата.

На свакој спортској приредби може доћи до насиља и/или недоличног понашања од стране непосредних учесника, или самих гледалаца.

Из тог разлога је у интересу свих да се предузму све потребне мере како би се таква друштвено неприхватљива понашања појединаца спречила односно свела на најмању могућу меру.

Организатор спортске приредбе

Питање примарне одговорности за било какву штету која може настати код оваквих догађаја увек се повезује са организатором приредбе. Организатор ће одговарати за штету у складу са општим правилима о одговорности за проузроковану штету.

Организатор спортске приредбе је лице које на сопствену одговорност одлучује о организовању и спровођењу одређене спортске приредбе, њоме управља и води је, у складу са законом и спортским правилима.

Организовањем спортске приредбе може се бавити спортска организација, савез, као и друга лица под условима које прописује закон и спортска правила

- Обавезе организатора спортске приредбе

Организатор спортске приредбе има обавезу, под претњом кажњавања, да предузме превентивне мере како би спречио нежељене последице, односно:

- Да осигура несметано и безбедно одржавање спортске приредбе,
- Да предузме мере које омогућавају предупређење ризика настанка штете за спортисте, гледаоце и друге учеснике спортске приредбе и трећа лица (упозорења, истицање забрана, давање обавештења и упутстава и сл.), као и мере којима се на повећане ризике утиче (безбедност спортског објекта, исправност и адекватност инсталиране и друге опреме, обезбеђење хитне медицинске помоћи и др.),
- Да предузме потребне безбедносне мере за спречавање насиља и недоличног понашања на спортским приредбама и мере за спречавање других негативних појава у спорту, у складу са законом и спортским правилима,
- Да пријави одржавање спортске приредбе у складу са прописима којима се уређује јавно окупљање грађана.

Организатор је у обавези и да обавести Министарство унутрашњих послова ради спровођења мера и налога који се односе на одржавање јавног реда и мира, као и присуство одговарајуће службе медицинске помоћи, а по потреби и присуство других надлежних органа попут ватрогасне јединице, инспекцијске и комуналне службе и др.

Облици насиља и недоличног понашања на спортским приредбама

Са друге стране, радње и поступци извршилаца насилничког и недоличног понашања се могу подвести под:

- Физички напад на учеснике спортске приредбе, односно физички обрачун између учесника на спортској приредби,
- Бацање предмета на спортски терен или у гледалиште,
- Покушај уношења или уношење у спортски објект или истицање у спортском објекту обележја којима се вређају национална, расна, верска или друга осећања или на други начин изазива мржња или нетрпељивости која може да доведе до физичких сукоба,
- Оштећивање спортског објекта, опреме, уређаја и инсталација на спортском објекту на коме се одржава спортска приредба,
- Изазивање нереда или уништавање имовине приликом доласка, односно одласка са спортске приредбе или у спортском објекту, ремећење тока спортске приредбе, угрожавање безбедности учесника спортске приредбе или трећих лица,

- Неовлашћени улазак на спортски терен, односно у службене просторије и службене пролазе спортског објекта или у део гледалишта спортског објекта који је намењен противничким навијачима,
- Покушај уношења, односно уношење у спортски објекат, поседовање или употреба алкохола или других опојних средстава,
- Покушај уношења, односно уношење у спортски објекат или коришћење пиротехничких средстава и других предмета и средстава којима може да се угрози безбедност учесника у спортској приредби или омета њен ток,
- Поседовање у доласку или одласку са спортске приредбе пиротехничких средстава, предмета и средстава којима може да се угрози безбедност,
- Паљење навијачких реквизита или других предмета,
- Маскирање лица ради прикривања идентитета у случају вршења било ког облика насиља, коришћењем одевних или других предмета.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ У ЦИЉУ СПРЕЧАВАЊА НАСИЉА И НЕДОЛИЧНОГ ПОНАШАЊА НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

- Превентивне мере
- Мере које се предузимају на самим спортским приредбама
- Мере које предузимају надлежни државни органи

ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ

Све спортске организације су у циљу превенције дужне да:

- Подстичу организовање и добро понашање својих навијача и њихових клубова,
- Остварују одговарајуће информисање својих навијача (састанци са навијачима, издавање билтена и др.),
- Координирају активности са клубовима својих навијача приликом организованог одласка на спортске приредбе на којима су те спортске организације - клубови и њихови навијачи гостујући,
- Уреде спортским правилима из своје надлежности које се спортске приредбе сматрају високо ризичним и које мере су организатори спортских приредби и други учесници дужни да предузму, у складу са законом и другим прописима, на спортским приредбама високог ризика,
- Предузму друге мере и активности, у складу са законом, прописима донетим на основу закона и спортским правилима,
- Подстичу позитивно понашање и деловање играча и службених лица пре, за време и након одржавања спортске приредбе.

МЕРЕ КОЈЕ СЕ ПРЕДУЗИМАЈУ НА СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА

Организатор спортске приредбе је у обавези да образује одговарајућу редарску службу или да ангажује правно лице или предузетника ради обављања послова физичког обезбеђења и одржавања реда на спортској приредби.

Када се ради о организовању међународне спортске приредбе или спортске приредбе повећаног ризика или спортске приредбе највишег ранга националних екипних спортских такмичења, организатор је дужан да ангажује правно лице или предузетника за вршење послова приватног обезбеђења.

- Обавезе редарске службе

Редарска служба је у обавези да:

- Забрани приступ објекту на коме се одржава спортска приредба лицима која су под утицајем алкохола или других опојних средстава, или се из њиховог понашања може закључити да су склони насилном или недоличном понашању,
- Одвоји гостујуће навијаче усмеравањем на посебне улазе и излазе из спортског објекта и посебан део гледалишта који је за њих одређен,
- Обезбеди да гледалац седи на тачно одређеном месту,
- Онемогући улазак гледалаца на спортски терен и спречи њихов прелазак из једног дела гледалишта намењен навијачима једног клуба у други,
- Онемогући уношење или продају алкохолних пића у спортском објекту,

- Онемогући уношење у спортски објекат предмета који се могу употребити у насилничким поступањима (пиротехничка средства, мотке, флаше и сл.), односно којима се може ометати ток спортске приредбе (огледала, ласерски показивачи, звучни уређаји веће снаге, транспаренти или обележја којима се подстиче расна, верска, национална или друга нетрпељивост и мржња, односно чији је садржај увредљив или непристојан и сл.),
- Онемогући уношење у спортски објекат и истицање навијачких симбола који су већих димензија и могу ометати рад службених лица, осим застава, шалова, капа и дресова са обележјима клуба,
- Упозори, односно удаљи гледаоца који својим понашањем или пропуштањем одређене радње може изазвати насиље на спортској приредби, угрозити безбедност учесника спортске приредбе или ометати њен ток.

- Спортске приредбе повећаног ризика

Надлежни спортски савез Републике Србије, односно организатор спортске приредбе је у обавези да прогласи спортску приредбу као приредбу повећаног ризика на основу акта надлежног спортског савеза или на препоруку Министарства унутрашњих послова, а када посебне околности указују да на тој приредби може доћи до насиља или недоличног понашања гледалаца

На спортским приредбама повећаног ризика организатор је дужан да:

- Оствари сарадњу са представницима клубова навијача ради међусобне размене информација,
- О свим информацијама које поседује у вези са спортском приредбом, обавести одмах, а најкасније 48 сати пре почетка спортске приредбе Министарство и друге надлежне органе, надлежни спортски савез и друге заинтересоване спортске организације, а по потреби и спортисте који учествују на спортској приредби,
- Одреди одговорно лице задужено за спровођење мера прописаних овим законом и сарадњу са Министарством,
- Поступа по налозима Министарства.

Организатор је дужан да пре почетка, за време трајања, као и по завршетку спортске приредбе повећаног ризика:

- Обезбеди одвајање група гостујућих навијача продајом улазница на одвојеним и посебним продајним местима,
- Обезбеди да се у продају пуне само нумерисане улазнице за седење, чији број не може бити већи од капацитета спортског објекта и који не угрожава безбедност учесника спортске приредбе,
- Обезбеди распоред седења на нумерисаним седиштима у складу са нумерацијом на улазницама,
- Оствари сарадњу са спортским организацијама - клубовима који учествују у спортској приредби у погледу продаје улазница за њихове навијаче,
- Одреди посебне улазе, излазе и део гледалишта за групе гостујућих навијача, уколико се очекује њихов организовани долазак или долазак у већем броју,
- Обезбеди преко програма спортске приредбе или других средстава информисања подстицање гледалаца на коректно понашање.

Исто тако организатор је дужан да обезбеди и да се спортска приредба повећаног ризика одржи у спортском објекту који има:

- Одговарајуће ограде испред спортског објекта за усмеравање и раздвајање противничких група навијача, као и за спречавање уласка гледалаца на спортски терен, односно за раздвајање противничких група навијача,
- Одговарајући простор за дежурног судију, јавног тужиоца и овлашћено лице Министарства унутрашњих послова, надлежно за одржавање јавног реда и мира на спортској приредби,
- Техничку опрему за праћење и снимање уласка и понашања гледалаца на спортском објекту,
- Одговарајућу просторију за безбедно задржавање учесника спортске приредбе који се противправно понаша,
- и многе друге мере које су законом прописане као обавезне.

Гостујући спортски клуб који учествује на спортској приредби повећаног ризика обавезан је да:

- Најкасније три дана пре организованог поласка навијача на спортску приредбу обавести организатора спортске приредбе о свим елементима битним за пријем клуба и његових навијача,
- Оствари сарадњу са клубом својих навијача и учествује у организацији њиховог доласка и одласка са спортске приредбе,
- Предузме друге потребне мере да клуб и његови навијачи не буду узрок насиља и нереда на спортској приредби.

МЕРЕ КОЈЕ ПРЕДУЗИМАЈУ НАДЛЕЖНИ ДРЖАВНИ ОРГАНИ

Министарство унутрашњих послова приликом одржавања спортских приредаба може да наложи предузимање свих потребних мера за спречавање насиља и недоличног понашања гледалаца, а нарочито да:

- Наложити групама навијача кретање одређеним правцем приликом доласка, односно одласка из спортског објекта,
- Наложити организатору спортске приредбе отклањање уочених недостатака спортског објекта или пропуста у организацији посебно ако се ради о уоченим недостацима у току спортске приредбе, а који у значајној мери могу угрозити безбедност учесника спортске приредбе,
- Спречи долазак у место одигравања спортске приредбе или забрани улазак на спортску приредбу, односно удаљи са спортског објекта лице из чијег се понашања може закључити да је склоно насилничком и недоличном понашању.

Министарство унутрашњих послова пред спортску приредбу повећаног ризика најмање 24 часа пре њеног почетка врши преглед спортског објекта на коме ће се спортска приредба одржати и остварује увид у организационе припреме.

Ако организатор спортске приредбе не поступи по налозима Министарства унутрашњих послова може се забранити одржавање спортске приредбе.

САНКЦИЈЕ

Озбиљност у настојању спречавања насилничког и недоличног понашања на спортским приредбама се види и из санкција које су предвиђене Законом о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама.

Исто тако национални грански спортски савези својим општим актима успостављају дисциплинске санкције према организатору спортске приредбе који није предузео све потребне мере ради спречавања насилничког и недоличног понашања на спортској приредби. На тај начин се и унутар конкретне гране спорта обезбеђују адекватне мере кажњавања.

- Кривично дело

Насилничко понашање на спортским приредбама представља посебно кривично дело из члана 344а Кривичног законика Републике Србије за које су запрећене високе казне затвора у зависности од тежине облика извршеног дела. За најтежи облик може бити изречена казна затвора у трајању и до 12 година.

- Прекршај

Спортска организација, предузетник или физичко лице, као и редарска служба, која није обезбедила потребне услове за спречавање насилничког и недоличног понашања, чине прекршај за који се може изрећи новчана казна и то:

- За правно лице у висини од 1.000.000 – 2.000.000 динара, док се за одговорно лице у правном лицу може изрећи новчана казна у висини од 50.000 – 150.000 динара,
- За физичко лице, организатора приредбе, у висини од 50.000-150.000 динара или казна затвора до 60 дана
- За предузетника организатора спортске приредбе, у висини од 300.000 – 500.000 динара или казна затвора до 60 дана.

Физичка лица која се на спортској приредби понашају на недозвољени начин у смислу бацања предмета, физичког напада на учеснике, учествовања у физичком обрачуну, уништавања имовине приликом доласка или одласка са спортске приредбе и слично, односно уколико не поступају по налозима редарске службе, могу бити кажњени казном затвора од тридесет до шездесет дана и новчаном казном од 50.000 до 150.000 динара, као и забрана присуствовања одређеним спортским приредбама.

COVID - 19

Још један разлог који може довести до успостављања санкција према организатору спортске приредбе, али и према свим учесницима, је непоштовање мера забране окупљања за време ванредног стања и/или ванредне ситуације, које су биле и поново могу бити успостављење од стране државне власти, а у циљу спречавања ширења вируса Covid - 19.

У зависности од епидемиолошке процене, мере забране окупљања, на отвореном и затвореном простору, могу бити успостављене за окупљање одређеног броја људи из разлога онемогућавања ширења вируса и спречавања настанка домино ефекта. У том смислу можемо говорити о потпуној забрани окупљања, забрани окупљања преко 50 људи, преко сто људи и слично.

У било којој варијанти, непоштовање забране окупљања у ситуацији постојања епидемије у држави, може довести до успостављања озбиљних санкција за све учеснике спортске приредбе, организоване супротно успостављеним прописима. Санкције су изражене новчано, али уз могућност притварања у казнено поправној институцији која је претворена у карантин, због принудне изолације, а услед постојања основане сумње да је лице том приликом и заражено.

Услед изложеног, нужно је пратити упутства надлежних органа за време ванредног стања и ванредне ситуације, како би се спречило ширење заразе и избегло санкционисање.

Закључак

Озбиљност приступа насиљу и недоличном понашању на спортским приредбама нужно указује на потребу сарадње свих директних и индиректних учесника спортске приредбе која ће омогућити да се проблем насиља у великој мери сведе на минимум и покуша искоренити.

Примена мера и санкционисање свакако да доприносе умањењу овог друштвено неприхватљивог понашања, међутим, подизање свести о спорту као забави и компетитивности као здравом облику људског надметања је проблем који ниједна санкција не може искоренити. Потребно је разумети другог, а то је како се показало у свим сверама живота, оно најтеже.

Законска регулатива

- Закон о спорту
- Закон о спречавању насиља и недоличног понашања на спортским приредбама
- Закон о приватном обезбеђењу
- Закон о јавном окупљању
- Закон о облигационим односима